

УДК 329.055.1-028.41(4-6ЄС):314.15

О.М. Кіндратець

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ЗРОСТАННЯ ПОПУЛЯРНОСТІ ПРАВОРАДИКАЛЬНИХ ПОПУЛІСТСЬКИХ ПАРТІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

У статті розглядається зміна політичного ландшафту в країнах-членах Європейського Союзу, зростання впливовості та популярності праворадикальних популістських партій (ПРПП). Проблема аналізується через призму виборів в представницькі органи ЄС. Аналізуються причини та наслідки «правого повороту».

Відмічається, що поведінка та політика праворадикальних популістів мінлива, кон'юнктурна, визначається політичною ситуацією, запитами суспільства тощо. Нині це проявляється і в їх ставленні до російсько-української війни. Часом навіть ті партії, які називають «друзями Путіна», вдаються до критики політики Росії та засуджують війну проти України.

У статті звертається увага на те, що успіху ПРПП в боротьбі за голоси виборців посприяли не тільки політичний маркетинг, менеджмент, а й об'єктивні чинники. Причинами послаблення позицій «традиційних» партій та посилення праворадикальних популістів були мігрантські кризи. ПРПП часто називають «антиіммігрантськими» через постійність їх вимог жорсткішої імміграційної політики. Одним з факторів успіху ПРПП є нативізм, який називають ідеологією цих партій. Відмічається, що нативісти вважають, що перш за все мають бути захищені права, свободи, інтереси корінного населення, а не «чужих», іноземців. У європейському суспільстві з'явилося певне розчарування в діяльності влади після того, як виявилось, що проблеми, що є супутніми імміграції (зростання безробіття, злочинності, податкового навантаження, терористичних загроз тощо) вирішуються не завжди достатньо ефективно. Міграційні кризи виявили проблеми й у стосунках між державами Європейського Союзу. Виникли суперечки щодо того, яку кількість біженців може прийняти та чи інша країна-член ЄС.

Україна має враховувати результати виборів в країнах-членах ЄС, оскільки вони впливають не тільки на внутрішню, але і на зовнішню політику держав-партнерів нашої країни. Ця політика значною мірою залежить від того, які саме партії приходять до влади. Наша держава має бути готовою до нових викликів. Вчасно підготуватися до них та адекватно відреагувати можливо за умов аналізу цих процесів та об'єднання зусиль всіх суб'єктів політики для захисту інтересів держави.

Ключові слова: міграція, імміграція, демократія, партія, праворадикальні популістські партії, вибори, виборці.

DOI 10.34079/2226-2830-2024-15-39-66-75

Успіх на виборах праворадикальних популістських партій (далі ПРПП) в європейських демократичних країнах привернув увагу багатьох науковців. В українських вчених інтерес зумовлений й тим, що деякі з цих партій небезпідставно називають «проросійськими». Зміна політичного ландшафту, політичних уподобань в розвинених демократичних країнах Європи спонукає до проведення досліджень з метою вияснити причини та наслідки цього явища.

У глобалізованому світі тема, яку експлуатують праві радикали, це міжнародна міграція (законна та незаконна) та проблеми, які вона створює для місцевого населення. Це перетворює праворадикальні партії з аутсайдерів на парламентські партії.

Метою статті є визначення політичних тенденцій в країнах ЄС та впливу їх на Україну. Наша держава зацікавлена в збереженні партнерства, політичної, економічної гуманітарної підтримки держави в асиметричній війні проти агресора.

У останні роки інтерес до зміни політичних симпатій європейських виборців зріс. Причини, наслідки «правого повороту» в європейських країнах стали однією з актуальних тем досліджень. Нині ці проблеми вивчає багато вчених, зокрема, А.Вінтер, С. Деннісон, С. Доуз, К. Каннінгем, Д. Коен, В.Краузе, О.Мондон, І. Лірмонт, К. Мудде, С. Хікс, вітчизняні вчені - М.Гримська, Ю. Остапець, В.Петрінко та інші.

Багато вчених висловлюють занепокоєність політичними процесами, що відбуваються в ЄС. Перш за все стурбованість викликає зростання прихильників у популістських праворадикальних партій і відповідно їх зменшення у лібералів, центристів як правих так і лівих. Радикальні, перш за все ультраправі партії та їх політика асоціюється з авторитаризмом та зі згортанням демократії. Іноді їх називають партіями «одного питання». Під цим одним питанням їх політики мається на увазі антиімміграційна політика. Ці партії сповідують нативізм та виступають за жорстке імміграційне законодавство, що обмежує права іммігрантів в сфері соціального захисту, працевлаштування, освіти.

О.Мондон, А.Вінтер розглядають «реакційну демократію». До численних понять демократії «з прикметником» вони додали ще одне, щоб описати той вид демократії яка не є прогресивною. Дійсно, «прогресивною» вона буде лише завдяки зусиллям громадян, які бажають мати розвинену, а не дефектну демократію. В історії є приклади того, як влада сформована за допомогою демократичних механізмів, ці демократичні механізми руйнує, як і демократичні інститути, демократичну систему. На думку О.Мондона, А.Вінтера, відродження расизму, популізму не є результатом народних вимог, хоча ці наративи зображуються саме як відповідь на вимоги народу, а не як щось, що заохочується та підтримується елітами, які мають засоби впливу та контролю над публічним дискурсом, зокрема через ЗМІ. Ультраправі, на думку вчених, є реальною загрозою і не повинні залишатися поза увагою. Не можна узаконювати расистські та ультраправі ідеї та акторів. (Mondon A., Winter A., 2020.)

Аналізуючи мейнстрімінг ультраправої політики О.Мондон і С.Доуз намагаються зрозуміти, як така політика, яка була відсунута на узбіччя історії повернулася і сьогодні займає непропорційно великий простір у публічному дискурсі. Мондон наголошує, що борючись з загрозою, яку сьогодні становлять ультраправі, важливим є більш цілісний підхід, який полягає у визначенні ролі основних акторів у легітимізації реакційної політики. Це важливо для запобігання сповзання до фашизму (Mondon A., Dawes S., 2023.). Ці застороги не здаються безпідставними, якщо взяти до уваги згортання демократії в світі та повернення в багатьох країнах від демократії до авторитаризму. Дехто це називає «хвилею» авторитаризму в протигагу «хвилям демократії», які описав Хантінгтон. Уявлення про ПРПП, як про партії «одного питання» є спрощеним. Так, дійсно, в програмах цих партій багато уваги приділяється іммігрантській політиці. Але не тільки цьому вони завдячують своєму успіху, а ще й тому, що розглядають питання законності та порядку, культурної політики, політики в сфері зайнятості. Ці партії все частіше стають парламентськими та загальнонаціональними, як правило, після того, як спершу здобувають перемогу на регіональних, місцевих виборах.

У 2024 р. великий інтерес привернула тема виборів в представницькі органи Європи. Кас Мудде, відомий дослідник популістських праворадикальних партій (Mudde С.,2007), у своїй статті «Ультраправі та європейські вибори 2024 року» дав прогноз результатів виборів в Європарламент та національні парламенти. Посилаючись на соціологічні опитування він прогнозував успіх праворадикальних партій на цих виборах. Прогноз значною мірою справдився. Хоча ультраправі й не представляють більшість в Європейському парламенті, але в деяких країнах вони в цих перегонах випередили інші партії та набрали найбільше голосів виборців. Так, у Франції партією-лідером виборів стала партія Національне об'єднання. Це привело до рішення Президента Макрона оголосити дострокові вибори. Це рішення називають спонтанним та емоційним, не продуманим. Згідно з опитуванням Інституту Odoxa для Le Nouvel Obs ультраправі на цих виборах можуть мати від 250 до 300 представників у Національних зборах – абсолютна більшість становить 289 місць (Костіна І., 2024) Крім Франції праворадикальні партії на цих виборах в Італії та Австрії теж набрали найбільше голосів, а в Нідерландах та Німеччині вони за результатами виборів в Європарламент на другому місці.

На думку К.Мудде, попри те, що вибори в Європарламент це вибори представників одного законодавчого органу, вони по суті є окремими національними виборами у 27 країнах з дуже різними національними кампаніями, партіями та навіть виборчими правилами. Крім того, результати виборів в одній державі-члені ЄС повністю не залежать від результатів в іншій. Тому, на його думку, завжди складно говорити про європейські розробки чи тенденції, оскільки більшість із них стосується лише деяких країн-членів ЄС (Mudde С., 2024). Однак, очевидним є те, що сьогодні в Європі спостерігається тенденція зсуву вправо, посилення позицій ультраправих партій. Про це свідчить практично одночасність змін політичного ландшафту на всій території ЄС. Вибори в Європейський парламент є свідченням цього.

Вчені відмічають зменшення довіри до нинішнього політичного класу. Останнім часом і високорозвинені демократичні країни стикаються з ситуацією невизначеності. Важко передбачити майбутнє через глобалізаційні виклики, війну в Європі, що може перерости у світову, а також через зміни в політичній сфері, що можуть змінити позиції в політичній системі ліберально-демократичних партій.

Зростання популярності серед європейських виборців праворадикальних популістських партій змусило науковців досліджувати причини та наслідки цього явища. Тривають дискусії по ряду питань: які основні риси сучасних європейських праворадикальних популістських партій; чи є ці партії популістськими та в чому проявляється їх популізм; чи є популізм викликом для демократії; в чому причини зростання його популярності.

В Оксфордському словнику англійської мови, популізм визначається як прагнення звернутися до простих людей, які вважають, що їхні проблеми не враховуються усталеними елітарними групами. Томас Гревен відмічає, що центральним і постійним наративом популізму є протиставлення «політичного класу» (корумпованого), «еліти» або «істеблішменту» та «людей», єдиним автентичним голосом яких популістські партії називає себе. Він відмічає, що зростання популярності праворадикального популізму не є виключно європейським явищем. Подібні процеси відбуваються і в неєвропейських країнах, зокрема і в США. Хоча Гревен вказує на існування відмінностей, але відмічає їх природність, обумовленість специфічними факторами, такими як культура, політична історія тощо (Greven Т., 2016).

Шлях до успіху ультраправих партій був досить тривалим. Цей успіх не можна назвати несподіваним. У той час, коли ці партії були позапарламентськими,

опозиційними партіями, вони нагадували про себе певними акціями, заявами, а отже залишалися на політичній арені, в інформаційному полі, пристосовувалися та реагували на зміни суспільних настроїв.

Високий рейтинг і вплив праворадикальних партій і рухів у країнах Європейського Союзу пов'язаний з тим, що більшість з них в ході модернізації суспільства змогли оновити власну ідеологію і політичну стратегію у відповідності до викликів сьогодення та національних традицій держав, створивши свій власний профіль і досягнувши значної підтримки громадян (Остапець Ю.О., Петрінко В.С., 2023, с.100).

Вдаючися до ребредингу, як це зробила французька партія Національне об'єднання (до 2018 р. Національний фронт), певної зміни іміджу, що супроводжується змінами і риторики, поведінки, праворадикальні популісти змогли отримати те, на що розраховували – зростання кількості виборців, що голосують за них на національних та місцевих виборах. Однак праворадикальні популісти пішли на пом'якшення своєї політичної позиції не тільки задля збільшення кількості виборців, що голосують за них, але і ради того, щоб після виборів, отримавши місця в представницьких органах влади, стати партнерами інших партій в урядових коаліціях (Akkerman T., Lange S., Rooduijn M., 2016.) Таке партнерство в коаліції посилює позиції будь-якої партії, оскільки дає змогу впливати на рішення, формувати політику. Часто цей шлях до успіху починається з місцевих виборів.

Зміну партійних стратегій, поміркованість цих партій дослідники часом пояснюють саме успіхами на виборах (Saraul. R, Ewert C., 2021). Але варто зважати на те, що поведінка, політика праворадикальних популістів мінлива, кон'юнктурна, визначається політичною ситуацією, тими проблемами, з якими стикається суспільство, запитамі суспільства тощо. Нині це проявляється і в їх ставленні до російсько-української війни. Часом навіть ті партії, які називають «друзями Путіна», вдаються до критики політики Росії та засуджують війну проти України.

Крім зусиль самих праворадикальних популістських партій в постійній боротьбі за голоси виборців їм посприяли й ті об'єктивні процеси, які не мають ніякого відношення до політичного, партійного маркетингу, менеджменту. Причинами послаблення позицій «традиційних» партій та посилення праворадикальних популістів були: по-перше, так звані, мігрантські кризи. Вони породили появу претензій до влади, яка, як вважалося, не змогла швидко усунути негативні наслідки цих криз. ПРПП часто ще називають «антиіммігрантськими» через їх ставленні до імміграції; по-друге, з'явилося певне розчарування в діяльності влади в ряді країн Європейського Союзу після того, як виявилось, що проблеми, що є супутніми імміграції (зростання безробіття, злочинності, податкового навантаження, терористичних загроз тощо) вирішуються повільно та не завжди достатньо ефективно; по-третє, міграційні кризи виявили проблеми у стосунках між державами Європейського Союзу (суперечки щодо того, яку кількість біженців може прийняти та чи інша країна-член ЄС. У виході Великобританії з ЄС, очевидно, теж певну роль зіграла ця проблема). По-четверте, виявлення фактів корупції в європейських органах влади (корупція – це та тема, якій популісти приділяє велику увагу) позначилося на довірі до демократичних інститутів. По-п'яте, знову почали говорити про кризу партій. В. Кремена відмічає, що електоральні успіхи нових партій, особливо правопопулістських, сприймаються європейськими дослідниками як прояв кризи традиційних партійних систем (Кремена В.І., 2019). По-шосте, одним з факторів успіху можна вважати нативізм, який називають ознакою та ідеологією праворадикальних популістів. Нині до цієї проблеми

звертаються й українські вчені. Зокрема М.І. Гримська розглядає нативізм як складову ідеології крайніх правих політичних партій (Гримська М.І., 2016).

Варто зауважити, що нативістські практики існували давно. Їх поява пов'язана з появою міграції населення. «Чужі», іммігранти викликали різноманітні почуття, емоції – цікавість, співчуття, страх, настороженість, роздратування, підозрлість, злість та навіть ненависть. Це приводить до мігрантофобії, ксенофобії.

Негативні почуття, емоції є породженням не тільки несхожості «чужих», їх традицій, норм поведінки, побуту, релігії, традицій, а й страхом втратити свої традиційні цінності та меркантильними інтересами (страхом втрати роботи, засобів до існування, певного рівня добробуту тощо).

На початку ХХІ століття з'явилося ряд досліджень нативізму, які привернули увагу науковців. Так, в 2002 р. вийшла книга Джона Хайгама «Чужі в країні: зразки американського нативізму, 1860-1925». У своїй роботі вчений визначає нативізм як захисний тип націоналізму. Його праця вважається основоположною в історії дослідження американського нативізму (Higham J., 2002).

Нативісти вважають, що: мають бути захищені перш за все права, свободи, інтереси корінного населення, а не іноземців, «чужих»; не громадяни країн, що приймають іммігрантів мають адаптуватися до полікультурного суспільства, що сформувалося внаслідок міграції, а іммігранти мають це зробити. Це умова отримання прихильності корінного населення до них, толерантності та захисту їх прав та свобод.

Отже, страх перед змінами, консерватизм породжує нативізм та може провокувати конфлікти. Одночасно це приводить до зростання впливовості праворадикальних популістських партій, які представляють себе як справжні захисники свого народу.

У європейському суспільстві ведуться дискусії щодо того кого, вважати «чужими». Не всі праворадикальні політики вважають всіх іммігранти чужими. Тих, хто так не вважає, можна назвати реалістами, адже в Європі існує ще й демографічна криза. Одним зі способів її пом'якшення є вирішення проблеми скорочення працездатного населення за рахунок іммігрантів. За час існування цієї проблеми змінювалися вимоги до іммігрантів. Нині вимоги такі: вони мають бути легальними мігрантами, кваліфікованими, та такими, які готові інтегруватися в суспільство, що їм надало притулок. Ті ж, хто не бажає інтегруватися, не перестають сприйматися як «чужі» незалежно скільки часу вони перебувають в країні.

Отже, нативізм існує та впливає на політичні процеси сучасності. ПРПП використовують його для обґрунтування своєї політики.

Колись вчені пророкували поразку нативізму в ліберально-демократичних країнах та перемогу толерантності та політики мультикультуралізму. Однак, в ряді країн відмовилися від такої політики. Виявилось, що лібералізм не є достатньою гарантією від нативізму. Вчені зауважують, що якщо він колись ніби й був переможений, то зараз нативізм знову повернувся в центр політичного життя (Duuyvendak J.W., Kešić J., Stacey T., 2022).

Така політика тих партій, що є прихильники нативізму в Європі допомагає авторитарним країнам з імперськими устремліннями реалізувати свої плани дестабілізувати ситуацію в демократичних країнах. Це по суті є цивілізаційним конфліктом.

Показником того, як реагують демократичні країни на ці виклики, є вибори. Варто зауважити, що перемагаючи на виборах і отримуючи посади в органах виконавчої влади представники ПРПП впливають на імміграційне законодавство. Хоча жорсткість імміграційного законодавства, яке пропонується кабінетами міністрів, що

включають представників праворадикальних партій та тих, які їх не включають, не надто відрізняється. Про це свідчить порівняльний аналіз результатів імміграції та інтеграції 27 урядів у дев'яти країнах (1996–2010 рр.). На основі цього дослідження Т. Аккерман зробив висновок, що, очевидно, труднощі, з якими стикаються праворадикальні партії під час адаптації до державних посад, перешкоджають їм ефективніше впроваджувати жорсткішу політику щодо іммігрантів (Ackerman T., 2012). На основі опитувань експертів Ван Спанье дійшов до дещо інших висновків. На його думку, інші політичні партії загалом стали більш обмежувальними щодо імміграції та інтеграції завдяки успіху праворадикальних партій (Spanje J. V., 2010). Навіть якщо закликати обмежити імміграцію, чи обмежити права іммігрантів не приводять до більш жорсткого законодавства, то дебати, обговорення цих питань створює напругу в суспільстві. Недарма, з'явилося розуміння того, що міграція може використовуватися у вигляді своєрідної зброї, оскільки провокує конфлікти, дестабілізує ситуацію, породжують економічні проблеми тощо. Можливі й конфлікти, які називають «пророцтвами, що самореалізуються». Праворадикальні популістські партії часом звинувачують в тому, що вони відповідальні за поширення настроїв ксенофобії, формування недовіри до «чужих», та за ті конфлікти, які є їх наслідком.

Висновки. Вибірчі процеси, формування нового партійного ландшафту є внутрішньодержавними процесами, в які не повинні втручатися інші держави. Однак, можливості такого втручання існують і навіть розширюються. Внутрішня і зовнішня політика значною мірою залежить від того, які партії приходять до влади. Кожного разу вибори в демократичних країнах – це період невизначеності. Цього року вибори проходять в багатьох країнах Європи. Наша держава має бути готовою до цих викликів. Це вимагає об'єднати зусилля всіх суб'єктів політики для захисту інтересів держави.

Бібліографічний список

- Гримська, М.І., 2016. Нативізм як складова ідеології крайніх правих політичних партій. *Грані*. [онлайн] 1, сс. 12-17. Доступно: <<https://core.ac.uk/download/pdf/268616937.pdf>> [Дата звернення 5 червня 2024].
- Костіна, І., 2024. *Опитування: У Франції ультраправі можуть здобути абсолютну більшість на виборах*. [онлайн] Доступно: <<https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/06/22/7188708/>>
- Кремена, В.І., 2019. Особливості інституціоналізації популістських рухів у країнах Європейського Союзу. *Регіональні студії*. [онлайн] 16, сс. 46-49. Доступно: <<http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/16/10.pdf>> [Дата звернення 24 січня 2024].
- Остапець, Ю.О. та Петрінко, В.С., 2023. Причини успіху, ідеологічні маркери та електоральні результати праворадикальних партій в країнах Європейського Союзу (2019–2022). *Регіональні студії*. [онлайн] 33, сс. 93-103. Доступно: <<http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/33/15.pdf>> [Дата звернення 24 січня 2024].
- Ackerman, T., 2012. Comparing Radical Right Parties in Government: Immigration and Integration Policy in Nine Countries (1996–2010). *Western European politics* [online] 35(3), pp.511–529. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/233431285_Comparing_Radical_Right_Parties_in_Government_Immigration_and_Integration_Policies_in_Nine_Countries_1996-2010>. [Дата звернення 24 травня 2024].
- Akkerman, T., Lange, S. and Rooduijn, M., 2016. *Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe Into the Mainstream?* [online] Available at: <<https://www->

- taylorfrancis-com.translate.goog/books/edit/10.4324/9781315687988/radical-right-wing-populist-parties-western-europe-tjitske-akkerman-matthijs-rooduijn-sarah-de-lange?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc&_x_tr_hist=true>.
[Accessed 2 March 2024].
- Capaul, R., and Ewert, C., 2021. Moderation of Radical Right-wing Populist Parties in Western European Governments – A Comparative Analysis [online] Available at: <https://onlinelibrary-wiley-com.translate.goog/doi/full/10.1111/spsr.12491?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc> [Accessed 2 June 2024].
- Duyvendak, J.W., Kešić, J. and Stacey, T., 2022. Nativism: What Is Returning, Where, and Why? /The Return of the Native: Can Liberalism Safeguard Us Against Nativism? Jan Willem Duyvendak et al. [online] pp.1-26. Available at: <https://doi.org/10.1093/oso/9780197663035.003.0001> [Accessed 16 March 2024]
- Greven, T., 2016. The Rise of Right-wing Populism in Europe and the United States. A Comparative Perspective. [online] Available at: <https://dc.fes.de/fileadmin/user_upload/publications/RightwingPopulism.pdf> (Accessed 26 March 2024)
- Higham, J., 2002. *Strangers in the Land: Patterns of American Nativism, 1860-1925*. Front Cover. Rutgers University Press. History. 447 p. [online] Available at: <https://books-google-com.translate.goog/books/about/Strangers_in_the_Land.html?id=UzVhOx7WuMMC&_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc>. [Accessed 6 September 2023].
- Mondon, A. and Dawes, S., 2023. *The mainstreaming of the far right in France: Republican, liberal and illiberal articulations of racism*. *French Cultural Studies*. [online] 34 (3), pp.329-339. Available at: <<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09571558231157224>> [Accessed 6 March 2024].
- Mondon, A. and Winter, A., 2020. *Reactionary Democracy: How Racism and the Populist Far Right Became Mainstream*. [online] Available at: <https://www.researchgate.net/publication/341043017_Reactionary_Democracy_How_Racism_and_the_Populist_Far_Right_Became_Mainstream> [Accessed 7 June 2024].
- Mudde, C., 2007. *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. [online] 405 p. Available at: <<https://www.pacedifesa.org/public/documents/Cas%20Mudde%20Populist%20Radical%20Right%20Parties%20in%20Europe%20%202007.pdf>> [Accessed 24 March 2024].
- Mudde, C., 2024. The Far Right and the 2024 European Elections. *Forum*. [online] 59(2), pp. 61–65. Available at: <<https://www.intereconomics.eu/contents/year/2024/number/2/article/the-far-right-and-the-2024-european-elections.html>> [Accessed 15 May 2024].
- Spanje, J. V., 2010. Contagious parties: anti-immigration parties and their influence on the immigration stance of other parties in contemporary Western Europe. *Party politics*. [online] 16(5), pp. 563–586. Available at: <<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1354068809346002>> [Accessed 16 May 2024].

References

- Ackerman, T., 2012. Comparing Radical Right Parties in Government: Immigration and Integration Policy in Nine Countries (1996–2010). *Western European politics* [online] 35(3), pp.511–529. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/233431285_Comparing_Radical_Right_Parties_in_Government_Immigration_and_Integration_Policies_in_Nine_Countries_1996-2010>. [Дата звернення 24 травня 2024].
- Akkerman, T., Lange, S. and Rooduijn, M., 2016. *Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe Into the Mainstream?* [online] Available at: <https://www-taylorfrancis-com.translate.goog/books/edit/10.4324/9781315687988/radical-right-wing-populist-parties-western-europe-tjitske-akkerman-matthijs-rooduijn-sarah-de-lange?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc&_x_tr_hist=true>. [Accessed 2 March 2024].
- Capaul, R. and Ewert, C., 2021. Moderation of Radical Right-wing Populist Parties in Western European Governments – A Comparative Analysis [online] Available at: <https://onlinelibrary-wiley-com.translate.goog/doi/full/10.1111/spsr.12491?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc> [Accessed 2 June 2024].
- Duyvendak, J.W., Kešić, J. and Stacey, T., 2022. Nativism: What Is Returning, Where, and Why? /The Return of the Native: Can Liberalism Safeguard Us Against Nativism? Jan Willem Duyvendak et al. [online] pp.1-26. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780197663035.003.0001> [Accessed 16 March 2024]
- Greven, T., 2016. The Rise of Right-wing Populism in Europe and the United States. A Comparative Perspective. [online] Available at: <https://dc.fes.de/fileadmin/user_upload/publications/RightwingPopulism.pdf> (Accessed 26 March 2024)
- Higham, J., 2002. *Strangers in the Land: Patterns of American Nativism, 1860-1925*. Front Cover. Rutgers University Press. History. 447 p. [online] Available at: <https://books-google-com.translate.goog/books/about/Strangers_in_the_Land.html?id=UzVhOx7WuMMC&_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc>. [Accessed 6 September 2023].
- Hrymska, M.I., 2016. Nativizm yak skladova ideolohii krainikh pravykh politychnykh partii [Nativism as a component of the ideology of far-right political parties]. *Hrani*. [online] 1, pp. 12-17. Available at: <<https://core.ac.uk/download/pdf/268616937.pdf>> [Accessed June 5, 2024] (in Ukrainian).
- Kostina, I., 2024. Opytuvannia: U Frantsii ultrapravi mozhut zdobuty absolutnu bilshist na vyborakh [Poll: Far-right could win absolute majority in French elections]. [online] Available at: <<https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/06/22/7188708/>> (in Ukrainian).
- Kremena, V.I., 2019. Osoblyvosti instytutsionalizatsii populistykykh rukhiv u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Peculiarities of the institutionalization of populist movements in the countries of the European Union]. *Rehionalni studii*. [online] 16, ss.46-49. Available at: <<http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/16/10.pdf>> [Accessed 24.01.2024] (in Ukrainian).
- Mondon, A. and Dawes, S., 2023. *The mainstreaming of the far right in France: Republican, liberal and illiberal articulations of racism*. *French Cultural Studies*. [online] 34 (3), pp.329-339. Available at:

- <<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09571558231157224>> [Accessed 6 March 2024].
- Mondon, A. and Winter, A., 2020. *Reactionary Democracy: How Racism and the Populist Far Right Became Mainstream*. [online] Available at: <https://www.researchgate.net/publication/341043017_Reactionary_Democracy_How_Racism_and_the_Populist_Far_Right_Became_Mainstream> [Accessed 7 June 2024].
- Mudde, C., 2007. *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. [online] 405 p. Available at: <<https://www.pacedifesa.org/public/documents/Cas%20Mudde%20Populist%20Radical%20Right%20Parties%20in%20Europe%20%202007.pdf>> [Accessed 24 March 2024].
- Mudde, C., 2024. The Far Right and the 2024 European Elections. *Forum*. [online] 59(2), pp. 61–65. Available at: <<https://www.intereconomics.eu/contents/year/2024/number/2/article/the-far-right-and-the-2024-european-elections.html>> [Accessed 15 May 2024].
- Ostapets, Yu.O. and Petrinko, V.S., 2023. Prychyny uspikhu, ideolohichni markery ta elektoralni rezultaty pravoradykalnykh partii v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu (2019–2022) [Reasons for success, ideological markers and electoral results of far-right parties in the European Union countries (2019–2022)]. *Rehionalni studii*. [online] 33, ss.93-103. Available at: <<http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/33/15.pdf>> [Accessed 24.01.2024] (in Ukrainian).
- Spanje, J. V., 2010. Contagious parties: anti-immigration parties and their influence on the immigration stance of other parties in contemporary Western Europe. *Party politics*. [online] 16(5), pp. 563–586. Available at: <<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1354068809346002>> [Accessed 16. May 2024].

Стаття надійшла до редакції 30.05.2024

O. Kindratets

CAUSES AND CONSEQUENCES OF THE GROWING POPULARITY OF RADICAL RIGHT-WING POPULIST PARTIES IN THE EUROPEAN UNION

The article examines the change in the political landscape in the member states of the European Union, the growing influence and popularity of the right-wing radical populist parties (PRPP). The problem is analyzed through the prism of elections to EU representative bodies. The causes and consequences of the "right turn" are shown.

It is noted that in conditions of uncertainty, there is a decrease in trust in the current political class, liberal-democratic, centrist parties. Using political technologies right-wing radical populists were able to get what they hoped for - an increase in the number of voters voting for them in national and local elections. Having received seats in representative government bodies, right-wing radical parties in some countries become partners of other parties in government coalitions. Such a partnership in a coalition strengthens the position of any party, as it enables influencing decisions and shaping policy. Often this path to success begins with local elections.

It is noted that the behavior and policy of right-wing radical populists is changeable, conjunctural, determined by the political situation, the problems society faces, society's

demands, etc. Nowadays, this is also evident in their attitude to the Russian-Ukrainian war. Sometimes even those parties that are called "Putin's friends" resort to criticizing Russia's policy and condemning the war against Ukraine.

The article draws attention to the fact that objective processes contributed to the success of right-wing populist parties in the fight for voters' votes. The reasons for the weakening of the positions of the "traditional" parties and the strengthening of the right-wing radical populists were the migrant crises. They gave rise to complaints against the authorities, which were believed to have allowed them and failed to quickly eliminate the negative consequences of these crises. The PRPP is often also called "anti-immigrant" because of the consistency in their attitude towards immigrants. One of the factors in the success of the PRPP is nativism, which is called their hallmark and ideology. It is noted that nativists believe that, first of all, the rights, freedoms, and interests of the indigenous population should be protected, not foreigners, "strangers". In European society, a certain disappointment in the activity of the authorities appeared after it turned out that the problems accompanying immigration (increasing unemployment, crime, tax burden, terrorist threats, etc.) are solved slowly and not always sufficiently effectively. Migration crises have revealed problems in the relations between the states of the European Union, have given rise to disputes about the number of refugees that can be accepted by one or another EU member state.

Ukraine must take into account processes taking place in t EU member states since election results affect not only domestic but also foreign policy. These policies largely depend on which parties come to power. Our state must be ready for new challenges. This requires combining efforts of all political subjects to protect the interests of the state.

Key words: *migration, immigration, democracy, party, right-wing radical populist parties, elections, voters.*